

Kjønnsbalanse i forskning

Diverse mottakere

Deres referanse:

Vår referanse:
12/42-2

Vår dato:
18.04.2012

Tilleggs poeng for det underrepresenterte kjønn - uttalelse fra Kif-komiteen

Kjønnskvoltering i utdanninger, innføring av tilleggs poeng for det underrepresenterte kjønn, eller kjønns poeng er et gjennomgangstema i diskusjonen om kjønnsdelt arbeidsliv og menn og kvinners tradisjonelle utdanningsvalg. I disse dager pågår det en diskusjon ved UiO om innføring av tilleggs poeng til det underrepresenterte kjønn ved enkelte kvinnedominerte studier som psykologi og odontologi. Komiteen har fått en henvendelse fra studentlederen i Norsk sykepleieforbund om tilleggs poeng for menn til sykepleiestudier. Generelt kan man si at diskusjonen i dag dreier seg mer om å få flere menn inn på kvinnedominerte studieområder enn omvendt. Komite for kjønnsbalanse i forskning (Kif-komiteen) ønsker å bidra i debatten og å gjøre kjent våre argumenter for ordningen og hvilke kriterier vi mener bør vurderes ved innføringen av dette tiltaket. Vi håper at mottakerne av denne henvendelsen blir motivert til å diskutere dette, og hvordan dere kan bidra til at utdanningene blir kjønnsbalanserte.

Vi har allerede bidratt i debatten på dette området: I september 2011 arrangerte komiteen, sammen med Universitetet i Agder, en nasjonal konferanse med tittelen *Framtidsdrømmer. Om menn og kvinners utradisjonelle studievalg*. I kjølvanen av konferansen publiserte komiteen et hefte som presenterer pågående diskusjoner og forskning om emnet, samt tips til hva institusjonene kan gjøre for å iverksette kjønnsbalansert rekruttering (<http://kifinfo.no/nyhet/vis.html?tid=79031>). Tilleggs poeng for det underrepresenterte kjønn, eller kjønns poeng, er i denne sammenhengen et tilbakevendende tema. Ifølge Samordna opptak gis det i dag 2 poeng til kvinnelige søkere til følgende studier (totalt 139):

- 2- og 3-årige ingeniørstudier (unntatt kjemi)
- Maritime høyskolestudier
- Landbruksstudier ved statlige høyskoler
- Integrerte masterstudier i informatikk (5-årige) ved Universitetet i Oslo
- Integrerte masterstudier (siv-ing) ved NTNU (unntatt Kjemi og bioteknologi og Industriell design)

Det gis 2 poeng til mannlige søkere ved to studieprogrammer: veterinær- og dyrepleiestudier ved Norges veterinærhøgskole.

Argumentasjon

Det finnes argumenter for og imot kjønns poeng. De kan sammenfattes slik:

Rettferdighetsargumentet: Kjønnspoeng er urettferdig fordi de med dårligere karakterer går foran de med bedre karakterer.

Meritokratiargumentet: Høyere utdanning og forskning er meritokratisk orientert. Det vil si at det er de med best meritter, altså karakterer, som skal vinne fram.

Kvalitetsargumentet: Kjønnbalanse i studentmassen virker positivt på kvaliteten i utdanningen. Får begge kjønn mulighet til å prege utdanningene styrkes kvaliteten på innholdet i utdanningen. Dette virker positivt på læringsutbytte fordi fagutviklingen i større grad tilpasses det samfunnet utdanningen skal virke innenfor.

Rollemodellargumentet: Erfaringen fra Universitetet i Agder er at flere jenter i teknologiutdanningene har en positiv effekt på rekrutteringen og gjennomføringen for både gutter og jenter. Innføring av tiltak, som for eksempel kjønnspoeng, vil virke stimulerende på tilveksten og gjennomføringen av studiet for begge kjønn.

Samfunnsargumentet: Ut fra et større samfunnsperspektiv er kjønnsblandede studentmasser et gode. Akkurat som vi trenger kvinnelige teknologer til å sette sitt preg på innovasjons- og teknologiutviklingen, trenger vi mannlige psykologer og sykepleiere. Utdanningenes bidrag til samfunnsutviklingen styrkes når studentmassen er kjønnsbalansert. I dette ligger også at de som utdanner seg bør gjenspeile samfunnet. Dette har sammenheng med tillit til utdanningssystemet. Kjønnsbalanserte miljøer bidrar til å utjevne det kjønnsdelte arbeidslivet. Siden Norge har et av de mest kjønnsdelte arbeidsliv i Europa, har vi her en særlig utfordring. Kjønnbalanse i studievalg vil ventelig ha en positiv effekt på lønnsutjevningen mellom kvinne- og mannsdominerte fagområder.

Meritokratiargumentet og rettferdighetsargumentet taler begge mot innføring av tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønn. Argumentene har det til felles at de er rettet mot det enkeltes individs rett og kvalifikasjoner. De øvrige argumentene legger større vekt på at det er flere forhold som virker inn på kvaliteten ved selve utdanningene. Betydningen av trivsel, relevans og studentenes innflytelse på fagutviklingen er her elementer som innvirker både på studentenes utbytte av, og kvaliteten på, utdanningene.

Kif-komiteens synspunkter

Komiteen mener at innføring av tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønn kan være et godt tiltak for å bedre kjønnbalansen ved særlig utsatte utdanninger. Komiteen legger til grunn at kjønnbalanse vil bedre kvaliteten ved utdanningene, at det bidrar positivt til fagutviklingen og at studentenes utvikling og kompetanse styrkes.

Tall fra utdanninger ved NTNU som har innført kjønnspoeng viser at tiltaket har hatt god effekt, det vil si at denne typen tilleggspoeng har ført til bedre kjønnbalanse i fag der menn tradisjonelt har vært i klart flertall. Basert på NTNUs erfaringer og egne vurderinger mener vi at følgende momenter vurderes ved innføring av kjønnspoeng:

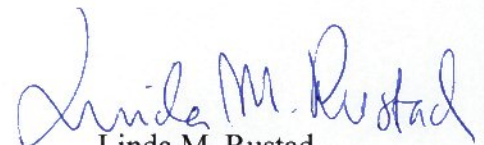
- Dette bør være en kjønnsnøytral ordning, det vil si for det underrepresenterte kjønn.
- Tiltaket kan innføres på utdanninger der det finnes et øvre sjikt med konkurranse blant kandidatene og der det er konkurranse om plassene. Tiltaket vil ikke ha effekt ved institusjoner som har ledig kapasitet.
- Man kan innføre en nedre opptaksgrense i utdanninger hvor kandidatenes snittkarakter ikke er spesielt høy. Introduksjon av kjønnspoeng ved slike utdanninger vil således ikke føre til et uønsket lavt nivå på karakterene.

- Det er mulig å innføre en gradering av tilleggspoeng der man innfører 2 tilleggspoeng ved utdanninger med svært høy konkurranse blant kandidatene, mens utdanninger med mindre konkurranse innfører 1 tilleggspoeng.
- Tiltaket vil gi effekt i en overgangsperiode. Ordningen er midlertidig og opphører når kjønnsfordelingen *over tid* viser en 30/70 fordeling. Begrunnelsen for en slik fordeling er at kritisk masse er oppnådd når det underrepresenterte kjønn passerer 30 %.
- Introduksjon av kjønns-poeng bør inngå i en langsiktig strategi og sammen med andre tiltak, for å bedre kjønnsbalansen i utdanningene. Her viser vi spesielt til NTNUs systematiske og langsiktige arbeid der denne typen tiltak har vært innført i kombinasjon med andre typer markeringer som for eksempel egne jentedager.

Ifølge forskrift om opptak til høyere utdanning § 7-9 er det departementet som bestemmer at det for enkelte utdanninger kan gis 1 eller 2 tilleggspoeng for søkere av det kjønn som er klart underrepresentert blant studenter eller yrkesutøvere fra en utdanning. Initiativet kan komme fra den enkelte institusjon. Forskriften viser at departementet kan bidra til et nasjonalt påtrykk for å oppnå kjønnsbalanse i utdanningene. I og med komiteen har fått en egen henvendelse fra studentlederen i Norsk sykepleieforbund vil vi her anbefale at departementet vurderer å innføre tilleggspoeng for det underrepresenterte kjønn ved sykepleieutdanningene, selv om noen av lærestedene har ledige studieplasser.

Vennlig hilsen,

Gerd Bjørhovde (sign)
leder av Kif-komiteen

Linda M. Rustad
seniorrådgiver